

Toliko iz programa našega novega lista. Prva številka kaže, da se bo uredništvo tudi ravnalo po svoji obljubi.

„Novo Vrijeme“ omenja v I. številki tudi Vaš list, in sicer piše o njem: „Ta simpatični list naših bratov Slovencev začelja osemindeset let svojega delovanja. Ob tej priliki je izpremenil dosedanje oblike s povečanjem formata in z vrlo izbrano vsebino. V njem je politički pregled z obširnimi izvestjem o kulturnem gibanju vsega sveta. Prinaša članke o delovanju učiteljskih društev. — „Učit. Tov.“ brani pravice šole in učiteljstva. S pravico se imenuje ta list starost, ker je v vsakem pogledu „zanimiv in koristen. Priporočamo ga vsestranski pozornosti tako učiteljstva kakor učiteljskih društev.“

Tako lepo ime si je pridobilo med nami Dalmatinci slovensko učiteljstvo. To lepo ime vam ostane, ker vam ga je dalo — lastno delo!

Upravništvo „Učit. Tovariša“ je odslej: Ljubljana, Gradišče št. 2.

Iz sežanskega okraja.

— Oprostite, gospod urednik, mojemu dolgemu molku. Vedeti morate namreč, da sem s Krasa. Tu brije burja, da nam zamrzuje črnilo in se ne upamo pomočiti peres vanje tudi iz drugih oziriv.

Prvo letošnje številko cenjenega glasila sem vzel prav z veseljem v roko. Oblika kakor vsebina mi ugajata, pa vendar odlagam vsako številko z neko nevoljo.

Z zelenega Štajerskega, s Kranjskega, celo iz tožne Istre je mnogo dopisov in član- kov, le naš okraj dela izjemo. Nič in zopet nič. Pa vendar ne spimo! Saj se nam pozna na dihanju in utripanju srca kakor tudi na tem, da še vedno hodimo v šolo, da smo še na zemlji.

Tudi gibljemo se časih. Dvakrat, da, celo trikrat imamo zborovanje učiteljskega društva.

Naznanilo zborovanja izide seveda teden po zborovanju v „Tovarišu“, ker ni menda direktne poštne zveze od nas na Kranjsko.

Seveda izostane mnogokrat sploh vsako naznanilo v našem glasilu, in zborovanje bi se kmalu kar prikrilo javnosti kakor delovanje tajnih organizacij. Lahko bi navedel zglede!

Sploh se nas polasča neka letargija, da je joj. Povsod neka nezadovoljnost, želja po boljšem, pa nič dela.

Kritiki nastopajo povsod, se jako široko-ustijo, pa ne ganejo z mezincem, da bi sanirali te razmere.

Zahrbtnega besedičenja je mnogo, a pri zborovanjih kritikov ni, drugi pa si ne za- upamo. Tako šepamo dalje brez življenjske energije.

Iz goriškega okraja smo brali v zadnjem času več poročil. Vse delovanje je natanko podano, da ve učiteljstvo, kaj delajo in skle- pajo zanje v sejah njegovih društev.

Iz sežanskega okraja seveda nič! Ne vemo, kaj delata naša zastopnika. Ne vemo, kaj sklepajo in delajo pri zeleni se- žanski mizi. Ali se morda boje javnosti?

Vendar smo tudi mi toliko zavedni, da bi radi imeli nekoliko vpogleda v delovanje te naše gosposke.

V nekem oziru pa postaja naš okrajni šolski svet vendar znamenit.

V jezikovnem pogledu se mora Marko Pohlinski pred temi kvarljivci slovenščine. Res, da ni dandanes več moderno ubijati se s slovnico, vendar ne škodi semtertja pogled vanjo.

V uradnih odlokih in drugih aktih kar mrgoli jezikovnih pogrškov in posebnosti. Par cvek z jezikoslovnega vrta naj navedem tu:

Prošnja se vpošilja nazaj opomnjoj ali pripomnjoj... Imenovana ste provizorično učiteljicoj v A... — Izraz r o k o d e l a opazimo v vseh tozadavnih aktih, — Izraz rokodela je vendar ravno tako slab kakor mirodvor, kolodvor.

Grmanizmov imamo tako preveč v slo- venščini. Izrazi kakor „skrbstveni sôd“, „ne- obvezani predmeti“ menda vendar niso pra- vilni. Kolikokrat čepi glagol šele na koncu dolgega zloženega stavka. —

Voditelj naj sporoči, kdaj se oddalji „iz svojega sedeža...“ Zdaj voditelji le sede, kakor je razvidno iz tega stavka. —

Za danes zaključujem.

Upam, da se ne bodo moje besede inter- pretirale napačno. Dolgo molčanje ni zdravo. Semtertja — tako ob časa do časa — je treba podrezati nekoliko zaspance, da se zbude.

Vesti iz Istre.

V Istri šolstvo — vstaja. Ciril-Metodova šolska družba ustanavlja hrvaške enorazrednice na vseh koncih in krajih. Komaj je začela de- lovati pri Sv. Luciji poleg Opatlja, že so otvo- rili drugo v Ždrenju nad Buzetom. Ta ima nad 100 rednih učencev. Ker med Hrvati po Istri povsod primanjkuje moških učiteljskih oseb, se sprejemajo vrli Hrvati in Hrvatice na te šole. Te učne osebe so jako delavne. Uspehi prav dobri, a Lahoni se jeze. Naj se le!

Velik prijatelj hrvaškega šolstva je žup- nik Črvar ždrenjski. Da je moči nove šole ustanavljati z manjšimi stroški, izdeluje ta go- spod primerne načrte za šolske stavbe za eno- razrednice in dvorazrednice.

Prihodnje leto dobi Ciril-Metodovo šolo župnija Sovinjak in Draguč. Načrti so že iz- delani in prostor je kupljen. Te šole so oči- vidni grobokopi lahonskemu nasilju.

V Sočergi pod Buzetom dobe drugo leto slovensko enorazrednico. V Pregori pa imajo že lepo šolsko sobo, a manjka jim klopi, table in učnih pripomočkov. Uboštvo!

V Pomevju poleg Pulja je učitelj S. Jur- dana toliko vplival na vaščane Hrvate, da se je skoro vsa šolska mladina vpisala kot Hr- vate, in laška šola je izginila od tam!

Ciril-Metodova šola v Ždrenju je jako lepo poslopje, le škoda, da ni stanovanja ondi. Tamošnji učitelj mora hoditi vsak dan ob vsa- kem vremenu četr št ure daleč v šolo.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“. 1. Odbor je v svoji zadnji seji pred vsem razpravljal o predlogih in željah, izraženih na zadnjem obnem zboru. Soglasno je bil mnenja, da ob tako pičli vsoti kot jo imamo na razpolago, ob proračunu s 300.000 K ni mogoče misliti, da bi se lotili zidanja, ker bi denar, ki smo ga v tolikih letih tako težko zbrali, le prav lahkomišljeno zavrgli in zidali ter se trudili le za druge, kakor se je upravičeno tudi poudarjalo na zad- njem in predzadnjem obnem zboru. In take in tolike odgovornosti odbor ne more prevzeti na svoje rame, rajše položi svojo častno službo zopet v roke svojih volilcev.

Pač pa je odbor z veseljem pritril drugi na obnem zboru izraženi želji, da bi učitelj- stvo ob letošnjem cesarjevem jubileju in še dalje dve leti žrtvovalo za konvikt kak prosto- voljni mesečni donesek kot jubilejski dar. V tem smislu se bo odbor obrnil s posebno pro- šnjo do vsega našega učiteljstva in trdno upa, da ne zama! Saj je vendar še kaj stanovske zavednosti in ponosa med nami!

2. Odboru je g. tovariš Emil Adamič, učitelj v Kamniku, brezplačno ponudil v za- ložbo svojo spevoigro „Slava cesarju Francu Jožefu I.“, ki jo namerava s sodelovanjem od-ličnih slovenskih pesnikov dovršiti do srede meseca februarja. Odbor je to prijazno po- nudbo z veseljem in zahvalo sprejel; saj je ime našega tovariša Adamiča kot sklada- telja na najboljšem glasu, istotako imena nje- govih sotrudnikov, pričakovati smemo torej prav dovršenega dela, ki bo delalo vso čast slovenskemu učitelju-skladatelju, ki se bo pa tudi ob letošnjem jubileju presvetlega cesarja prav lahko razpečalo, na kar že danes opozar- jamo naše učiteljstvo, vsa šolska vodstva in krajne šolske svete ter sploh slovensko javnost.

3. Dobili smo dalje od nekega tovariša tudi brezplačno ponudbo v založbo „Pesmi za cesarjev jubilej“, ki bi se izdale kot šolske pesmi. Ker pa moramo najprej razprodati J. Žirovnikove pesmi in ker bo zopet dovolj posla s prej omenjeno Adamičovo spevo- igro, nismo mogli za zdaj sprejeti imenovane prijazne ponudbe.

Istotako nam je ponudil zopet drug to- variš tak daljši spis proti odplačilu, česar tudi nismo mogli sprejeti, ker imamo že več takih stvari objavljenih.

4. Ukrenejo se tudi primerni koraki, da bo že vendar enkrat knjižica „Pri našem ce-

sarju“ od zamudnih šolskih vodstev poravnana in da bo mogoče končno urediti račune s trgovcem g. Bahovcem.

5. Rešile in dogovorile so se še nekatere interne društvene stvari, nakar predsednik za- ključil sejo.

„Jubilejska samopomoč“. Lepo pro- sim člane, ki se še niso odzvali — takih je še 54 — da se odzovejo in pošiljajo februarja svojo letnino in za zadnji slučaj smrti. Po- sebno opozarjam člane štev. 142, 143, 168, 169 in 35 na prejšnje zastanke. Kako prijetno je, če je vse v redu! Torej 1. febru- arja izpolnite položnice!

Fran Ks. Trošt, t. č. predsednik.

Zveza slovenskega učiteljstva v Avstriji je že predložila pravila ministrstvu notranjih zadev v potrjenje, a ministrstvo jih je vrnilo, zahtevajoč nekaj izpremembe. Ko se izvrše te izpremembe, bodo pravila potrjena. — Prva skupščina te zveze bo tega leta v velikih počitnicah v Pragi, kjer se že vrše priprave. Na skupščino bodo pozvane tudi vse slovanske učiteljske organizacije izven Avstrije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo v sredo, dne 23. januarja t. l., svoj prvi letošnji zabavno-poučen večer. Zanimivo poro- čilo tovariša L. Jelenca: „Potovanje v London k drugemu mednarod- nemu šolsko - higijeničnemu kongresu in razstavi“ privabilo je obilo članov v prijazno dvorano hotela „Južni kolodvor“.

Predsednik Jakob Dimnik otvori s srčnim pozdravom večer in naznani, da je za letos že preskrbljeno za štiri zabavno-poučne sestanke. Na prvih treh bo poročal tovariš Jelenc o gori imenovanem potovanju, na zad- njem pa g. šolski svetnik prof. dr. J. Bezjak. Priporoča toplo združenje, posebno sedaj, ko bje vihar ob nas, je najskrajnejši čas, da gremo iz šole v stanovsko organizacijo in s to med ljudstvo.

Tovariš Jelenc popiše temeljito svoje po- tovanje iz Ljubljane do prihoda v London. — Važnejše kraje oriše natančneje, tako, da so imeli navzoči popoln pregled tega potovanja.

Na drugem večeru nas pelje na kongres in v razstavo, na tretjem pa se vrnemo ž njim v domovino.

Za izborno predavanje se mu zahvali predsednik s krepko besedo, tovariši pa z bur- nim odobravanjem.

Poučnemu delu sledil je zabavni. Marsi- kak nasvet se je čul o naši organizaciji, menda je pa za sedaj najumestnejši: Učiteljstvo ven iz šole v stanovsko organizacijo in na delo med ljudstvo!

V. Sadar, tajnik.

Učiteljski krožek v Knežaku. Iz Zagorja na Notranjskem poročajo: Tudi pri nas smo si ustanovili svoj učiteljski krožek, in sicer s središčem v Kne- žaku. Imeli smo že dva taka sestanka, pri katerih smo se menili o raznih stanovskih za- devah: splošnih in posameznih. Poleg teh smo pri zadnjem sestanku — ki se je vršil dne 25. prosinca v Knežaku — sestavili tri vprašalne pole za statistični pregled o delu, ki ga morajo opravljati šolski otroci izven šole. Take pole se razpošljejo v kratkem vsem tuokrajnim šolskim vodstvom s pozivom, da jih blagovolijo uporabljati, s čimer bomo zopet učitelji nekoliko pripomogli k rešitvi splošnega socialnega vprašanja. — Končno še omenim, da smo vsi učitelji in učiteljice na- šega krožka naročniki in tudi redni plačniki vrlega „Učit. Tovariša“.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje dne 6. svečana ob 10. do- polodne. Razen drugih točk je na dnevnem redu volitev novega odbora. K udeležbi vabi imenom odbora Požegar, načelnik.

Učiteljsko društvo za polit. okraj Ljutomer ima svoj občni zbor v četrtek, dne 6. svečna, po 10. uri predpolodne v Ljutomeru. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročila: a) tajnikovo, b) blagajnikovo, c) knjižničarjevo, d) pevovodje. 4. Poročila poverjenikov listov. 5. Volitev odbora. 6. Pravila „Zveze štaj. slov. učiteljev in učiteljic“ (Vanda). 7. Poročilo o seji uprav. odbora „Zveze“ (Tomažič). 8. Slu- čajnosti. Pridite tudi v slabem vremenu!

Učiteljsko društvo za laški okraj ima svoje glavno zborovanje v nedeljo, dne 16. svečna 1908, ob 10. uri dopolodne v novem šolskem poslopju na Hrastniku. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in razgovor o njih. 3. Poročilo tajnika in blagajnika. 4. Volitev dveh pregledovalcev društvenih računov. 5. Volitev novega odbora. 6. Določitev društvenine za l. 1908. ter knjig in časnikov, na katere se bo društvo naročilo. 7. Volitev odseka za izven- šolsko delovanje. 8. Volitev upravnih odbor- nikov za „Zvezo slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ ter razgovor o predružačbi „Zvezinih“ pravil. 9. Kako se naj praznuje na ljudskih šolah šestdesetletnica vlade našega cesarja. (Poročata tovariša Kuhar in Vodusek ml.) 10. Slučaj- nosti in predlogi. K polnoštevilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Šmarnsko-rogaško učiteljsko društvo je preložilo svoj občni zbor na dan 9. febru-

arja t. l. zaradi zborovanja učit. zastopnikov v okr. šol. svetih. — K polnoštevilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Okrajno učiteljsko društvo v Or- možu ima 6. februarja t. l. v ormoški sloven- ski šoli svoje glavno zborovanje.

Zaradi važnega in obširnega vzporeda je začetak že ob polu 10. predpolodne. Dnevni red:

1. Društvena poročila in dopisi. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja in zadnje odboro-ve seje.

3. Nadaljevanje predavanja „Šola-mučil- nica“. Predava tov. Rosina.

4. Letno poročilo: a) tajnikovo, b) bla- gajnikovo.

5. Društveni sklep z dne 2. maja 1907 zaradi „Učit. Tovariša“.

6. Volitev novega odbora.

7. Volitev dveh članov, oziroma člana v upravni odbor „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“.

8. Predlogi in nasveti.

Vsak član naj svojo društvenino za pre- teklo leto poravnava še pred zborovanjem, ker drugače se ne smatra več kot član društva in ne bi imel volilne pravice. (§ 28. dr. pr.)

Na prav mnogobrojno udeležbo vabi odbor.

Konjiško učiteljsko društvo je pri- redilo preteklo nedeljo, dne 19. t. m., drugi roditeljski sestanek, in sicer zopet v Čadramu. Dasi je bil obisk pri prvem rod. sestanku po- polnoma zadovoljen, je bil pri drugem še boljši; največja šolska soba je bila zasedena do zad- njega prostora.

Po pozdravu domačega šol. voditelja je podaval tovariš Rado Jurko iz Tepanj „o na- menu in potrebi šole“. Da je podavanje ustrezalo v vsakem oziru svojemu namenu, nam je porok poročevalčev ime; in da si bodo Čadramčani posnetek podavanja v obliki pesemce „Boštjan Golijan“, ki tako imenitno ilustruje pogovor „Nevednost je najdražja stvar na svetu“, dodobra zapomnili, sme si biti tov. poročevalce vsvesti.

Ker tov. Kerhlanke zaradi bolezni — žal — ni mogel podavati „o škodljivosti alko- hola in tobaka“, je razpravljaj na kratko domači šol. voditelj o vzrokih lanske poletje v tukajšni okolici razsajajoče kužne bolezni „rdečice“ pri svinjah ter o posledicah zatajevanja in prikri- vanja te bolezni. Da se ljudstvo obvaruje vbo- doče takih nesreč, se bo poskrbelo za strokov- njaški pouk v tem oziru.

Po tej razpravi je seznanil dom. šol. voditelj starše še z najvažnejšimi, šolsko ob- veznost in šolski obisk zadevajočimi točkami novega šol. in učnega reda in izvršilne naredbe ter ob tej priložnosti toplo priporočal stik doma s šolo pospešujoč list „Domače ognjišče“. Tudi z drugim rod. sestankom smo torej lahko docela zadovoljni.

Ker pa je leželo treba kovati, dokler je vroče, se priredita v Čadramu to zimo še dva rod. sestanka, in sicer dne 23. februarja (pred- polodne pri ugodnem vremenu učit. zborovanje) in 26. sušca.

Dne 23. februarja govori tovariš Ravbar „o važnosti rednega šolskega obiska“, tovarišica Tribnikova pa „o potrebi in koristi ženskega ročnega dela“.

Dne 25. sušca bo nam tovariš Čeh do- kazal, „da je kriva vzgoja otrok slabih časov mati“ in „da dobra vzgoja brani uboštvu pod streho“, tovarišica Bezljajeva pa bo govorila „o pomenu družine za vzgojo otrok“.

Tovariši in tovarišice! V jubilejskem letu živimo. V smislu našega dobrega starča- vladarja delujemo, ako prirejamo za up naše bodočnosti — našo ljubo mladino — prav pridno roditeljske sestanke. Ne moremo pa tudi tega redkega jubileja po posameznih okrajih lepše proslaviti. Zato: Bojazen na stran! Prva dva sestanka sta to dokazala!

Učiteljsko društvo za celjski okraj je imelo svoj občni zbor 6. dne januarja t. l. v navadnih prostorih v Celju ob lepi udeležbi. Več tovarišev je opravičilo svojo odsotnost.

Tovariš predsednik v izbranih besedah pozdravi navzoče, kazoč, kako sili reakcija v ospredje in vstajajo elementi, ki hočejo zavir- ati ves napredek, zlasti pa šolstvo. Poklicani pa smo ta nazadnjaška stremjenja streti mi, ki vkljub vsemu zapostavljanju priborimo na- rodu napredek. Navdušuje nas k delovanju med narodom, pozivajoč nas, da bodimo neiz- prosni v dosegi svojih teženj in smotrov. Bo- riti pa se nam je tudi za svojo eksistenco. Povsod se izboljšujejo uradništvu plače, a za nas se že skoraj deset let nihče ne zmeni. Le potom naše organizacije dosežemo boljše gmotno stanje; zato bodimo čvrsti njeni negovalci. Saj vse, kar smo dosegli dozdaj, je bila pri- boritev našega lastnega truda.

Poroča dalje o konstituiranju novega vod- stva „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učit- eljic“ ter provzroči, da se v društvu samem poravnava sporazumno z „Zvezo“ njemu nastali račun pri nje poslovanju. Prečita dopise glede posvetovanja o nadaljnjem delovanju „Zveze“, o preustrojitvi „Zvezinih“ pravil napram „Lehrer- bundu“ in o socialnem odseku „Zveze štaj. učiteljev in učiteljic“, v čigar odbor so voljeni sledeči tovariši: A. Pesek (predsednik), Šegula v Majšpergu (tajnik), Franjo Voglar v Celju (blagajnik), Franjo Brinar v Gotovljah, Franjo Kocbek v Gornjem gradu in Karel Kveder v